

Aksel V. Johannesens nytårstale

Taler

Aksel V. Johannesen
Lagmand

Dato

31. december 2023

Omstændigheder

Talen er oversat fra færøsk til dansk af Rigsombudsmanden på Færøerne, og et link til den færøske original kan findes nedenfor oversættelsen.

1 Kære færingar

Snefnuggene dalede langsomt ned denne stille juleaften i 1914.

5 De lagde sig på skov og mark – og på de mange soldater, som lå i skyttegravene ved den franske vestfront.

Første verdenskrig hærgede, og briter og franskmænd kæmpede mod tyskerne.

10 Kampene var voldsomme. Men juleaften var der fred. Soldaterne lå i hver deres skyttegrav og ventede.

Pludselig skar en klar, tysk stemme igennem den kolde luft. En stemme, der sang – med tiltagende styrke.

15 Gradvist sluttede flere stemmer sig til sangen. Pludselig lød salmen ”Glædelig jul” ud over det sønderskudte landskab - på tysk, engelsk og fransk.

20 Så rejste en tysker sig op. Han stod rank – der midt på fronten – og satte livet på spil i håbet om menneskelig godhed.

Ingen skød.

25 I stedet rejste flere soldater sig. De kravlede op af de forskellige skyttegrave og hilste på hinanden. De spillede fodbold i sneen. De opdagede, at når det kom til stykket, var den onde fjende stort set ikke anderledes end dem selv.

30 De var fortsat af forskellig overbevisning. De var fortsat en del af hver deres front. Men i denne stund så de ikke det, som skilte dem. I stedet mødtes de om det, de havde tilfælles.

35 Kære færingar

Krige drejer sig om grænser. Om grænser imellem lande og imellem mennesker.

40 Men begivenheden fra 1914 viser, at på trods af vores uenighed om, hvor grænserne skal gå, kan menneskelig godhed få os til at mødes.

Og det er der et stadigt større behov for.

45 For der er ingen tvivl om, at verden nu er i forandring.

I de seneste mange år har der hersket fred i vores egne af verden, og grænserne – mellem lande og mellem nationer – har været vage.

50 Men nu, hvor vi træder ind i det nye år, hersker to krige, som synes endeløse. Vi ser grusomheder, som ikke kan beskrives med ord.

55 Den 7. oktober blev Israel udsat for et modbydeligt terrorangreb. Det, som nu sker i Gaza, er ligeledes umenneskeligt modbydeligt. Almindelige mennesker og børn i tusindvis har mistet livet.

Jeg har ingen ord, der kan beskrive rædslerne.

Og i Ukraine hærger krigen fortsat efter snart to år.

60 For nylig så vi 25 år gamle Alyona Fedotova, som er flygtet fra Ukraine, i fjernsynet. Hun sagde: ”Jeg er hjemløs. Jeg har intet arbejde. Jeg er alene. Har mistet min familie. Mennesker, jeg holder af. Mit land. Mit hjem.”

På fredelige Færøerne har vi svært ved at forstå denne svære situation.

65 Og i Rusland tvinges mænd og unge drenge i krig, selv om de – ligesom

soldaterne i 1914 – ved, at fjenden ikke er meget anderledes end dem selv.

70 Det er ufatteligt, at mennesket ikke bliver klogere. Det er ufatteligt, at krige og drab fortsætter.

På den anden side er der grænser, der er værd at kæmpe for. Endda at dø for.
Nemlig grænserne mellem frihed og ufrihed. Mellem frygt og tryghed. Mellem
75 nød og velfærd.

Det er mit inderlige ønske, at freden snart indtræffer. At grænsen mellem Rusland og Ukraine bliver respekteret. Og at der sættes grænser mellem Israel og Palæstina, som begge parter kan leve med – i stedet for krigen, hvor begge parter
80 nu dør.

Men ringene fra disse krige breder sig. Der bygges igen mure imellem landene.
85 Kampen om sandheden er hård. Og det ses også her på Færøerne.

For samtidig med at grænserne trækkes hårdere op i verden, flyder de på internettet. Teknologien er grænseløs. AI, som er årets ord, har allerede overhalet os, længe inden vi har forstået, hvad det er. Hvad det kan.

90 Vores fatteevne rækker ikke til det, der nu sker i den digitale verden.

Kunstig intelligens giver os ubegrænsede muligheder. Utrolige og nyttige muligheder. For eksempel hjælp til mennesker med funktionsnedsættelse. Hjælp
95 på sundhedsområdet. Eller til at løse opgaver på få sekunder, som de klogeste mennesker bruger lang tid på.

Vi skal lære at udnytte det. At styre det. Og vi må forberede både os selv og vores børn.
100

For alt, der er grænseløst, kan indebære en risiko. Sætter vi ikke grænser, mister vi hurtigt os selv.

Vi har blandt andet brug for en grænse mellem det, som er sandt og det, som er usandt.
105

Imellem ret og vrang. Og en grænse for, hvad vi kan acceptere – både af os selv og andre.

110

Men kunstig intelligens har ingen grænse. Hverken menneskeligt eller moralsk.

Det gør det vanskeligt at navigere. For hvad af det, vi ser og læser, er nu virkeligt?

115 Billeder. Breve. Nyheder. Interviews i medierne. Filmoptagelser. Hvad er sandt?

I krig ved vi, at sandheden er det første offer. Men nu bliver det stadigt sværere at skelne mellem sandt og usandt – på alle områder.

120 Også vi er ofre for den store informationskrig. Og algoritmerne sørger for, at hvert eneste klik med musen fører os et spadestik dybere ned i skyttegravene. De indsnævrer vores verdensopfattelse – i stedet for at udvide den.

125 De får os til at tro, at verden er sort og hvid. Forleder os til at være enten for eller imod. At svare ja eller nej. De tillader os ikke at se de forskellige sider af en sag.

Det påvirker verden. Det påvirker debatten. Og det kan påvirke demokratiet. Også på Færøerne.

130 ***

Kære færingar

135 I den seneste tid har vi på Færøerne set stadigt flere grænser opstå. Folk samler sig om forskellige synspunkter – meget mere end jeg tidligere har set.

For Ukraine. For samarbejde med Rusland. For Israel. For Palæstina. For abort. For fostrets ret til liv.

140 Grænserne kridtes op.

Det er godt, at vi kan sige vores mening – og have sådanne tiltag. Demokratiet bygger jo på den frie debat.

Men politik og lovgivning handler om at sætte grænser. Da vi tiltrådte som landsstyre, gik vi i gang med at flytte grænser – som alle koalitioner gør. Og hvor der flyttes grænser, kommer der reaktioner. Nogle bliver glade. Andre fortvivler, og andre igen bliver vrede. Det afhænger af, på hvilken side af grænsen vi står.

150

I år har vi foretaget mange ændringer og omstruktureringer. Jeg forstår godt, at folk bliver vrede. Men resultaterne af omstruktureringerne vil vise sig.

155

Og grunden er åbenlys. Vi konkurrerer med andre lande om både arbejdskraft og børnefamilier. Hvis vi ikke flytter grænser, taber vi konkurrencen.

Jeg ved, at vi er uenige om grænserne. Til tider rygende uenige. Men som i 1914 vil det gavne os at kravle op af skyttegravene. At se de forskellige sider af en sag.

160

Både når det gælder fiskeriet, handelserhvervet og den færøske udmark. Når det gælder moralske grænser, etiske grænser og politiske grænser.

Det er vanskeligt. Fordi vi skal sætte grænser. Men vi må også bygge broer.

165

I sin prædiken juleaften konstaterede biskoppen, at ”fred på jorden eksisterer ikke. Det er os mennesker, som må skabe fred, hvor vi end befinder os.”

170

Og jeg er enig. Mennesket definerer sig ud fra grænser. Imellem grænser. Det skaber uenigheder. Ufred. Men vi bør sætte den menneskelige godhed over uenighederne.

175

Frelsens Hær er forbillede på dette område. I oktober fik Bernhard Petersen ”Årets Velgørenhedspris” for sit arbejde for de hjemløse. Han sagde: ”Dette er vores medmennesker. Derfor skal vi holde af dem – og tage os af dem.”

Det er kernen i det at være menneske. At vi magter at tage os af andre. Også dem, vi er rygende uenige med. Netop som soldaterne gjorde julenat i 1914.

180

Og på Færøerne bruger mange netop dette som deres livs kompas. Årets rose i 2023, Randi Waag Jacobsen, er en af dem. Med hendes tiltag ”overskud til dig” kan man støtte – og således gøre en forskel for sine medmennesker. Folk og foreninger i massevis gør som hende et stort stykke arbejde på forskellig vis. For

185 at bygge broer. For at tage sig af dem, som har brug for hjælp og omsorg.

I aften vil jeg takke jer alle af hjertet.

190

Kære færingar

På årets sidste aften gør vi status – og ser fremad.

195 Selv om det er blevet dyrere at leve – og jeg ved, at det mærkes, særligt hos børnefamilier – så har vi arbejde til alle og stor aktivitet.

Der er tegn på, at inflationen nu aftager, og forhåbentlig falder renten derfor også.

200

Trods udfordringer har vi meget at være taknemmelige for. Vi lever i et af verdens bedste lande. Med stor rigdom. Stor frihed. Stor tryghed. Det er stadig et af verdens bedste lande for børn at vokse op i. Hvis ikke det bedste.

205 Men alligevel er vores største udfordring for tiden, at fødselstallet aftager. Det skal tages i største alvor.

Der er taget nogle initiativer.

210 Vi har for første gang et landsstyreområde for børn, der sikrer, at intet barn tabes imellem de forskellige systemer. Vi arbejder for at sikre børnefamilierne bedre økonomiske kår, bedre muligheder for et trygt hjem og stabile daginstitutionstilbud.

215 Vi må sørge for, at børn, unge og familier trives, etablerer sig og flytter hjem igen. Dette er vores højeste ambition – og helt afgørende for landets fremtid.

Men andre vigtige mål er vi allerede lykkedes med. Mål som tidligere var utænkelige og fjerne.

220

Tunnelen til Sandoy er en af de ting, der har skabt fremdrift i samfundet, knyttet os sammen og styrket mulighederne – både for erhvervslivet, idrætten

og familielivet. Særligt for de unge familier i Sandoy.

225

Og det nye år starter med endnu en milepæl, nu hvor Færøerne for første gang deltager i en EM-slutrunde for hold.

230

Ingen troede, at det var muligt – ingen andre end heltene selv. Men når håndbolddrengene løber ind på banen i Berlin, vil det samle alle færinger. Jeg glæder mig til at se, hvordan denne bedrift vil påvirke land, folk og idrætsliv fremover.

235

Og i det nye år starter forberedelserne til Ø-legene, som afholdes på Færøerne i 2027. I en hverdag, hvor mange grænser skiller os ad, kan idrætten samle os.

Kære færinger

240

Nu, hvor der blot er få timer tilbage af året, husker vi tilbage på nytårsaften sidste år.

245

Håb, drømme og løfter. Men også bekymringer, frygt og uro.

Når vi nytårsaften giver os selv tid til eftertanke, opdager vi, hvor meget vi magter. Men vi bliver også bevidste om, hvor lidt kontrol vi har over det, som virkelig har betydning.

250

Det er på grænsen mellem disse to kendsgerninger, at vi mennesker fungerer og lever.

Imellem egen styrke og så det, som skæbnen tildeler os.

255

I, som sørger i aften, kæmper med eller frygter det, der venter forude, kender denne tvivl.

Må det nye år give jer trøst og håb. Må vi andre se, hvordan vi bedst kan tage os af jer – og hjælpe og lindre.

260

Kære færingar

265

Jeg håber, at vi i det kommende år vil kæmpe for at bevare nogle grænser. At vi formår at flytte andre grænser for at sikre fremskridt. Og at vi altid formår at udvise godhed – også når vi er uenige om, hvor grænserne skal gå.

270

At vi rejser os fra skyttegravene og formår at tage hånd om vores medmennesker.

Både politisk, ideologisk – og menneskeligt.

275

Godt nytår, kære færingar.

Gud velsigne det nye år.

Kilde

280

rigsombudsmanden.fo

Kildetype

Oversættelse

Tags

285

Føroyskar Røður

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/aksel-v-johannesens-nytarstale-2023>

290

295

300